

III. Komedy a česká o bohatcy a Lazarowy.

Od

W á c l a w a H a n k y.

(Čteno we shromáždění filologické sekci dne 28. čerwna 1843.)

Komedy česká, o Bohatcy a Lazarowi. Kratičce sebraná z Ewangeliu So. Lukáše, w XVI. kap.: Skrze Pawla Kyrmezerského, z Sstiabnice, Pissare Kadního, a Obywatele Města Strážnice. A nynij wnowé Wytisštěna Léta M. D. LXVI. Pěkná dřewořezba bohatce hodujícího a před stolem Lazar lizán ode dwau psů. Pod řezbau: § Jan Gitčinský. Na obráceném listu: § Osoby, které w této Komedij rozmlauwagij. Cresus Boháč. Anna Manželka geho. Parmenio Služebník. Syrus Pachole. Bratří a Přátelé Boháčowi. Abraham. Michael, Raffael dwa Angelé. Kněz Petr Farář. Lazar Žebrák. Smrt. Karášeč, Kwasníčka dwa Čertij. Předmluwa: Bůh wěčný, wšedobůcy z swé milosti, A z přenesmijené swé dozbrotiwosti zc. Argumentum neb Summa wšij Tragedye, Čłowěk nęgáký Bohatý náramně, Zodowal na každý den síkwošně zc. Počíná se Komedy. Prwnij Actus Cresus Boháč mluwíj. W yáť gsem yá čłowěk náramně ššasťný, Mnohým statkem a zbožím obdařený zc. druhý, třetij, čwrtý, pátý Actus. Zawisťranij wšij Komedye. Poslední dwa werše: Gemuž buď chwala a dijkůw činění, Wd nás wzdáwána wěčně bez škončení. Amen. Od A až do C poslední tři archy po 8mi listech bez stránek z kustosy.

Kyrmezer tento mnohé jiné věci wydal, z nichž znány jsau: Komedy nowá o wdowě, kteráž Paan Buoh přediwným spusobem skrze Elizea Proroka od wěřitele gegiho wyswobodil, z 4té kapitoly čwrtých knjh králowských. Ku potěšení w těchto těžkých časých wšedněm chudým wdowám y syrotkům skrze Pawla Kyrmezerského. W Litomyšli 1573. Andreas Gracdeny. w 8° A—Gij weršem jedenáctisyllabním. Prolog počíná: Wašim milostě wšickni Pani milij, kteříž ste se zde sešli tuto chwili zc.

Pawla Kyrmezerského Tobiáš hra w 5 aktech s prologem a epilogem, 5 1/2 archu w 8. (titul chybí). Tištěno w Holomaucy skrze Fridricha Milichtálera 1581. weršem ošmisyllabním. Prolog počíná: Napořád lidé šlechetnj, kteříž ste zde shromážděnj, každey podlé swé pohawy, duostogenstw y pohlawj zc.

Malá biblj, to gest wyčowánj mládeže y lidí sprostných, pobožnosti křest. w němžto se obsahuge kratičce summa wšeho křest. náboženstw zc. Od Paw. Kyrmezerského 1576. 8. 1579. w Holom. skrze Šeb. Oliwetského, též 1604. 8°. w Praze u Daniele Sedlčanského.

Tento Pawel Kyrmezer byl welmi nepokojná hlawa, o němž w osmém dílu Jednání bratrských od listu 281 po 448 přes 80 archů welmi důležitých k historii bratří českých známostí zapsáno stojí (Rukopisů musejních číslo 374), z čehož my zde jen něco zkrátka

uwedeme a sice: »O Kyrmezerowi a newoli od něho bratřím činěné po tato dvě léta. Prv než další newole mezi Kyrmezerem a bratřimi psáti budu, krátce znamenám o Kyrmezerowi co jest za člověka. Jest rodem z Banských měst, tuším z Kremnice. W školách mladý wěk ztráwil. W škole Strážnické byl několik let rektorem, potom písařem městským. Tu se potom přiznil k wdově jedné, jejíž první muž slaul Zřídil, a on po ženě také tak jmenován byl, dokud w Strážnici byl a šenkowal. Nebo wzaw po té Zřídilec statku za několik set, i nechtěl písařem býti. Potom ten statek všechen utratil, tak že se ledwa měl nač z Strážnice wystěhowati. Ještě než umřela žena, ztratil se na chvíli a šel na kněžství do Krakowa (dole připsáno: když Řídilka umřela, tedy po ní jinau wzal ženu, a za té šel na kněžství.) Po nawrácení tajil se wíce než čtvrt léta s kněžstwím. Když potom žena umřela, prodal dům a obrátil se do Těšina, tam nejprw byl farářem. Potom w Černéhoře za pana Albrechta z Bozkowic, jehož i pochowal i kázání nad ním učinil. Odtud se dostal za faráře do Ostrowa, a když umřel w Brodě kněz Benedikt, dán na jeho místo ode Pána tento Pawel Kyrmezer léta 1575 o swatém Jiří. Dostaw se tu dělal leceos jako pan děkan, kněží swé k sobě swoláwal, řády ustawowal, čehož něco ted' poznamenáno.« Potud spráwa z rukopisu, ostatní, z dalšího jednání sebráno. — Zde se wší mocí usilowati nepřestáwal, aby se zdejší Brodský zbor bratrský s kostelem jeho pod obojí sjednotil, k čemuž i nedowolené schůzky swoláwal, řády a kázně cirkewní předpisowal a welmi dotírawé i nezbedné (jak se rukopis wyjadřuje) dopisowání starším Jednoty bratrské, zwláště pak Mistru Ezromu Rudigeru i Bratru Janowi Wodičce (Akwinowi), správci zboru Brodského, jež do welikých nesnází s panem Jetřichem z Kunowic, pánem panstwí Brodského přiwedl, bez ustání posílal, a když dowowolně sjednocení nechtěli, proti Jednotě bratrské hanliwau knihu sepsal, a wydáním jí wůbec vyhrožowal, wšak když k sjednocení přiwolili, že ač na ni nemálo práce i nákladu wynaložil, by jí posekati i popáliti chtěl. Nic neprospělo a kniha ta w Praze 1580 w 500 exemplářích latině tistěna byla, a ač se morawští páni, zwlášť Bernard z Žerotína tomu opřeli, předce se rozšířila a Kyrmezer různie i jiných neřádůw tropiti nepřestáwal, pročez jej podací jeho z děkanstwí Brodského na faru Nowoweskau přeložil. *) Newelmitě se Kyrmezerowi chtělo do té Nowéwsi, žena pak za ním dlauho nechtěla. Chasa o něm tyto Rythmy udělala:

Kněz Pawel Kyrmezerský,
 Rodič Kremnický neb Šfawnický,
 W Krakowě na kněžství ordinován,
 Z Brodu do Nowéwsi za faráře dán.

*) Kyrmezerum domesticis conflictari malis (Pelacologus) inquit. Coniunx de adulterio ipsum non modo suspectum habet, verum etiam in faciem illi exprobrat. Idem Dr. Pressius asserit ipsam in medium forum tanquam Bacchantem excursisse vociferationibus magnis dehortatam obuios quosq., ne ejus conciones adirent, tanquam mecchi, cui cum coca esset commercium. In publico vix audet comparere, qui etiam pro concione filiam furti insinulauit. Hinc enenit, ut in pagum relegetur, ut ipsi Pressius sufficiatur, quem hortatus sum ad concordiam colendam, et is mihi splendide multa pollicetur. Haeri Kunonicus post habitum colloquium cum Baronibus nostris seuerissime ad Kyrmezerum scripsit, silentio ipsi sub gravi poena indicto, et ut exempla quo

Později 1583 na supplikaci starších děkanství Brodského, podepsán jest po Dru Pawlu Pressiowi (tento se dříve Přáza jmenoval) děkanu Brodském takto: Kněz Pawel Kyrmezer zpráwce Církwe Páně w Derfli, a na jeho místě w Nowéwsí jest už kněz Bonifacius Beninkaza. Umřel pak Pawel Kyrmezer léta 1589 dne 19. měsíce března t. w neděli smrtinau, a w pondělí pochován w klášteře brodském: umřel právě w switání, když ponejprvé zvonili na ranní kázání.

Postawíme zde ještě titule některých nám známých spisůw jeho :

1. Paulus Kyrmezerus Minister Ecclesiae Christi catholicae apud Hunnobrodenses, ejusdemque contubernii ecclesiastici Decanus. Vniuersis et singulis reuerendis, pijs et Doctis Fratribus et contubernalibus suis in Jesu Christo Dno nostro vnice dilectis. 1576.

2. Leges ecclesiasticae ad disciplinam et censuram vitae atque morum, pro ministris Ecclesiae Christi in decanatu ditionis Magnifici et Generosi Domini Domini Theodorici, Baronis a Kunonicz, Domini in Broda Hunnorum, atque Filij suae magnificentiae Domini Johannis a Kunonicz, Domini in Hranicz etc. adiunctarum Ecclesiarum, ex verbo Dei collectae a Paulo Kyrmezero Pannonio praedictarum Ecclesiarum decano. Anno postremae aetatis M. D. LXXXVI.

3. Práva a nařizenj Řádu y Kázně Cýrkewnj, podlé kteréhožto se řjdití a zprawowati magj a chtěgj we wšj vpřjmnosti a wěrnosti, gakž při wyčowánj posluchačůw swých: tak také we wšem swém žiwotu a obcowánj wšickni Zpráwcowe a Služebnjcy obnowených Cýrkwj na Děkanstwj Vrozeného Pána Pana Getřicha z Kunowie a na Brodě Vherském etc. y také Geho Mtí Páně Syna pana Jana z Kunowie a na Hranicých etc. Ginj také k témuž Děkanstwj připogených Cýrkwí Zpráwcowé: sebrané podlé prawidla Slowa Božjho, skrze Kněze Pawla Kyrmezerskýho etc. Děkana téhož Děkanstwj 1578.

4. Kázání Kyrmezerowo léta 1578.

5. Quaestiones Kyrmezerj. Otázky Kyrmezerowy 1578. Latině a česky.

6. Spongia Pauli Kyrmezeri exigua et mollis ad detergendas aspergines, quas sacro conjugio Ministrorum Eccfae illeuerunt in ista assertione Valdencij socij. Scripta Brodae Hunnorum Anno Domini 1578.

Jest to spis proti »Oswědčenj a oczyštenj se gednoty bratrské proti nařkuom etc. knížky od Vroz. Pána Pana Wogtěcha z Perštagna w Prostěgowě 1558«, jež Kyrmezer latině »Assertio Valdencium de coniugio ministrorum Ecclesiae« etc. proti swému postawil. Proti němu také vyšlo:

J. Adelfa ohlášenj se proti Psanj, genž slowe Acta Concordiae etc. Kněze Kyrmezera, děkana Uherského Brodu 4. (Jndex).

Byla i česká píseň s počátkem: »Jan Adelff Kyrmezere wzkazugeť da pacem« etc. dle které zpíwala se píseň na Plzeň: Nařikání taužebné města Plzně 1618.

rum 500 impressa fuerant) supprimeret, mandauit. Vidit Pressius literas. Quam primum Kunonicus domum reuersus fuerit, conquiret omnia exempla, (ajunt ipsi supra nouem non esse sparsa, quod mihi vix credibile) et statuit omniuo perdere. *Epist. Driis Jordani 19 Nov. 1580 ad Esrom.*